

A Study of Academic Administration Based on the Four Iddhipāda Principles of School Administrators under the Bueng Kan Primary Educational Service Area Office

Phra Sumethee Sumetho (teeedat)^{1*}, Sunthon Saikham², & Yingsan Hapha³

¹ Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

² Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

³ Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sumatee6705202006@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study academic administration of school administrators under the Bueng Kan Primary Educational Service Area Office, and (2) to propose guidelines for academic administration based on the Four Iddhipāda principles for school administrators under the Bueng Kan Primary Educational Service Area Office. This study employed a mixed-methods multi-stage. For the quantitative phase, data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.95. The sample consisted of 305 school administrators and teachers. Statistical tools used included frequency, percentage, mean, and standard deviation. For the qualitative phase, data were collected through interviews with nine experts selected as key informants. The research results were as follows: 1. The overall condition of academic administration showed the highest level. 2. Guidelines for academic administration based on the Four Iddhipāda principles indicate that school administrators should systematically implement academic administration in alignment with the Four Iddhipāda—covering curriculum development, learning processes, assessment and evaluation, the use of media and educational technology, and educational supervision. Administrators should encourage both teachers and learners to cultivate Chanda (desire to succeed), Viriya (effort), Citta (attention), and Vīmaṃsā (analytical reflection) throughout the process to enhance the quality of teaching and learning and promote holistic learner development.

Keywords: Academic Administration, Four Iddhipāda Principles, School Administrators

การศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

พระสุเมธี สุเมธ (ตรีเดช)^{1*}, สุนทร สายคำ², และยิ่งสรณ์ หาพา³

1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

* Corresponding author; E-mail: sumatee6705202006@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ 2) เสนอแนวทางการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีแบบพหุระยะ โดยในการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 305 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 รูป/คน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. แนวทางการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การใช้สื่อและเทคโนโลยี ตลอดจนงานนิเทศการศึกษา โดยส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมี ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ในทุกกระบวนการ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, หลักอิทธิบาท 4, ผู้บริหารสถานศึกษา

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ รวมทั้งปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักประชาธิปไตย ความเป็นไทย และการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและความเสมอภาค เพื่อพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน (พระครูวินัยธรรมวชิรมิตร, 2565)

การบริหารงานวิชาการจึงเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา เนื่องจากเกี่ยวข้องโดยตรงกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาท

สำคัญในการกำหนดทิศทาง วางแผน และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีการกิจในการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุมสถานศึกษาจำนวน 212 โรงเรียน อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาและผลการทดสอบระดับชาติ (NT และ O-NET) ของสถานศึกษาในสังกัดยังพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอนอย่างเร่งด่วน

ในขณะเดียวกันหลักกฏอทิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เป็นหลักธรรมสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมความมุ่งมั่น ความรับผิดชอบ การพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และการใช้ปัญญาในการพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงาน ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา (ว.วชิรเมธี, 2551)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักกฏอทิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักกฏอทิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการบริหารงานวิชาการ

การบริหาร หมายถึง การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมกำลังคนและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารต้องใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดขององค์การ ซึ่งการบริหารภายในองค์การมีคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้แตกต่างกัน ได้แก่ Management และ Administration โดยการบริหารในเชิงธุรกิจมักใช้คำว่า Management ซึ่งหมายถึงกระบวนการทำงานโดยอาศัยบุคคล กลุ่มบุคคล และทรัพยากรภายในองค์การเป็นเครื่องมือ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ ดังนั้น ความหมายของการบริหารจัดการศึกษาว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการควบคุม ดูแล และอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงสุด และนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลของการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (สุนทร สายคำ และพระอธิการบุญช่วย โชติวิโส, 2560)

พระครูวินัยธรวรวิทย์ เตชธมโม (2565) ให้ความหมายของการบริหารว่าเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเน้นทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผ่านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากปัจจัยต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้การบริหารจึงเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างมีระเบียบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยอาศัยทรัพยากรทางการบริหาร ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ ทั้งนี้ ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการจูงใจบุคลากรให้ร่วมมือกัน

ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านกระบวนการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงาน และการจัดการงบประมาณ

ดังนั้น การบริหารจึงเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล โดยใช้กระบวนการบริหารและทรัพยากรต่าง ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และเทคโนโลยี เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท 4 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในพระไตรปิฎก ได้แก่ วินัยปิฎก สุตตันตปิฎก และอภิธรรมปิฎก โดยเป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการงานทั้งทางโลกและทางธรรม อิทธิบาท 4 ประกอบด้วยองค์ธรรม 4 ประการ ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาการทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2543) อธิบายว่า อิทธิบาท 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นเครื่องให้ถึงความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ โดยฉันทะหมายถึงความพอใจรักใคร่ในงานที่ทำ วิริยะหมายถึงความเพียรพยายาม จิตตะหมายถึงความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในงาน และวิมังสาหมายถึงการใช้ปัญญาไตร่ตรองตรวจสอบและปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ว.วชิรเมธี (2551) กล่าวว่า อิทธิบาท 4 เป็นหลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จในการทำงาน โดยฉันทะเป็นพลังแห่งความรักในงาน วิริยะเป็นการลงมือปฏิบัติอย่างขยันขันแข็ง จิตตะเป็นการจดจ่อทุ่มเทกับงานอย่างจริงจัง และวิมังสาเป็นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการทำงานเชิงวิชาการและการบริหารงานในยุคปัจจุบัน

ดังนั้น อิทธิบาท 4 จึงเป็นธรรมอันเป็นทางแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติงาน โดยเน้นการมีความพอใจในงาน ความเพียร ความเอาใจใส่ และการใช้เหตุผลพิจารณาอย่างรอบคอบ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ทำให้การทำงานของบุคคลประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 หมายถึง การดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักธรรมที่เป็นเหตุแห่งความสำเร็จตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งเป็นหลักการปฏิบัติเพื่อเอาชนะอุปสรรคและแก้ไขปัญหาในการทำงาน อันนำไปสู่ความก้าวหน้าและความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วยองค์ธรรมสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการตาม ฉันทะ หมายถึง การมีความพอใจ ความรัก ความสนใจ และแรงจูงใจภายในในการปฏิบัติงานวิชาการ ผู้บริหารและครูมีความเต็มใจและยินดีรับผิดชอบหน้าที่ของตนอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์

2. การบริหารงานวิชาการตาม วิริยะ หมายถึง ความขยันหมั่นเพียร ความมุ่งมั่น อดทน และความพยายามในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง แม้จะเผชิญกับอุปสรรคหรือความยากลำบาก ผู้ปฏิบัติงานยังคงทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

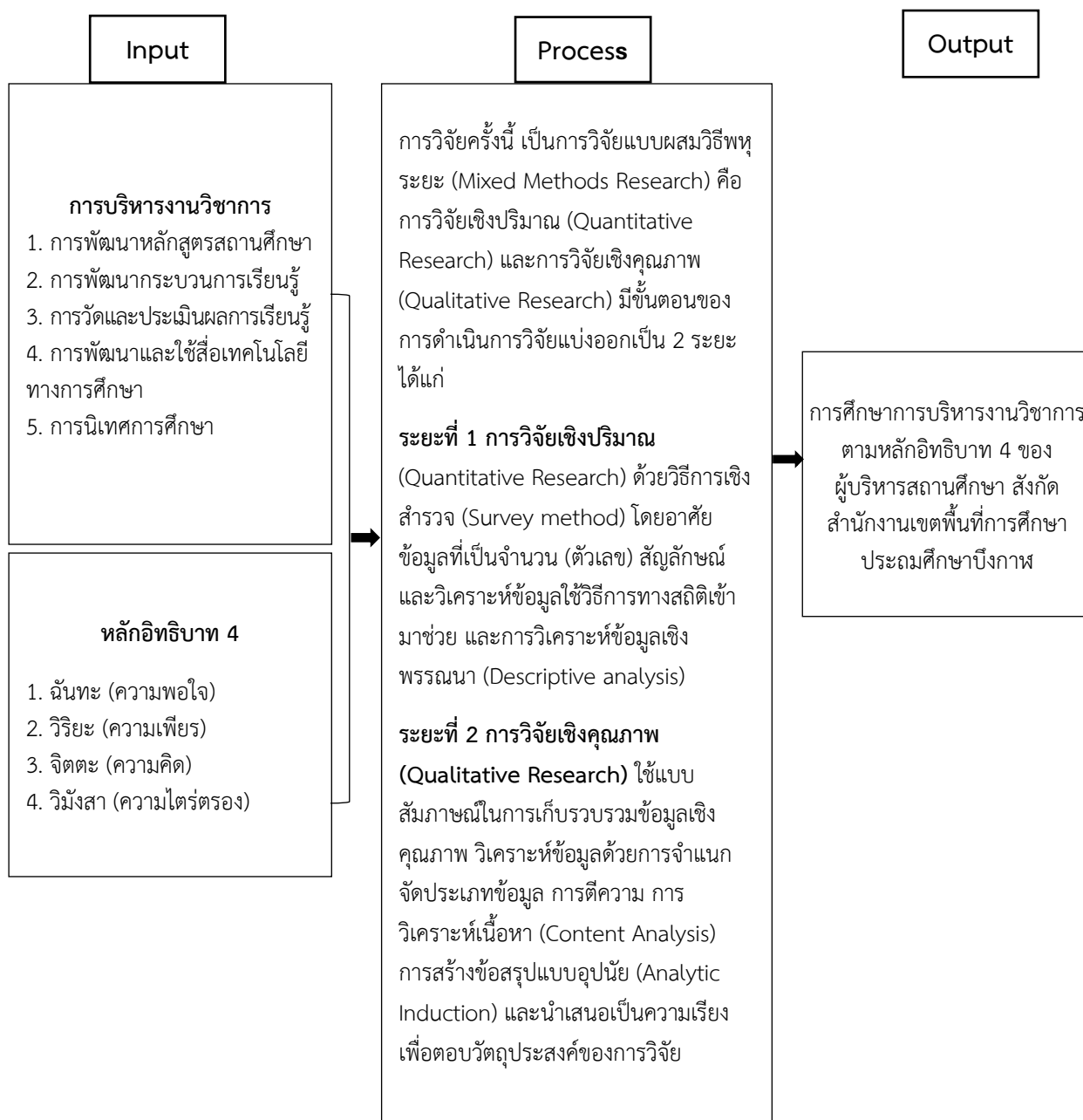
3. การบริหารงานวิชาการตาม จิตตะ หมายถึง การเอาใจใส่และจดจ่อกับงานที่รับผิดชอบ มีความตั้งใจจริง ไม่ทอดทิ้งหน้าที่ หมั่นติดตาม ตรวจสอบ และดูแลการดำเนินงานวิชาการอย่างใกล้ชิด เพื่อให้งานเป็นไปตามแผน และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. การบริหารงานวิชาการตาม วิมังสา หมายถึง การใช้สติปัญญาในการพิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินงานวิชาการอย่างรอบคอบ เพื่อค้นหาข้อบกพร่อง แนวทางแก้ไข และปรับปรุงพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจน โดยการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และโครงสร้างการ

บริหารจัดการให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนอกจากนี้ การบริหารงานวิชาการควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 3Rs และ 8Cs โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพครู คุณภาพสถานศึกษา และระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ผ่านการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี พหุระยะ (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัย เชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยสถิติแบบบรรยาย (Descriptive Statistics)

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 224 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,020 คน รวมทั้งสิ้น 2,244 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครชชี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 58 โดยทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 305 คน

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แบบสัมภาษณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนก จัดประเภทข้อมูล การตีความ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และนำเสนอเป็นความเรียง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาศาภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้าน ปรากฏตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการศึกษการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 305)

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.66	.51	มากที่สุด	5
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.67	.41	มากที่สุด	4
3. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้	4.68	.39	มากที่สุด	3
4. การพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา	4.71	.38	มากที่สุด	2
5. การนิเทศการศึกษา	4.72	.37	มากที่สุด	1
โดยภาพรวม	4.69	.37	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 การศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$ กับ S.D.) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$ กับ S.D. = .37) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$ กับ S.D. = .38) และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$ กับ S.D. = .39) และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$ กับ S.D. = .41) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$ กับ S.D. = .51)

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ในแต่ละด้าน พบว่า

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนทรัพยากรในการพัฒนาหลักสูตรอย่างเพียงพอ เช่น ผู้บริหารและครูมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนทรัพยากรพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการผู้เรียนและชุมชน และร่วมกันวางแผนพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การศึกษาเกิดประโยชน์สูงสุดและมีคุณภาพ

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัย เพื่อผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัย โดยสร้างแรงจูงใจ สนับสนุนความสนใจของครูและนักเรียน ใส่ใจความแตกต่างของผู้เรียน และส่งเสริมการประเมินผลเพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอน ครูออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะและศักยภาพของผู้เรียน ใช้กิจกรรมและสื่อที่กระตุ้นความสนใจ ส่งเสริมการประเมินผลตนเอง และมุ่งให้ผู้เรียนสนใจพากเพียร ใส่ใจ และวิเคราะห์ตามหลักอิทธิบาท 4 พร้อมจัดอบรมและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติ

2.3 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรมีเครื่องมือวัดผลที่ใช้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อผู้บริหารควรจัดให้มีเครื่องมือวัดผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุมทุกด้านของการเรียนรู้ พร้อมประเมินพัฒนาการผู้เรียนตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ความสนใจ (ฉันทะ) ความพากเพียร (วิริยะ) ความเอาใจใส่ (จิตตะ) และความสามารถในการวิเคราะห์ (วิมังสา) โดยใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารมีความพึงพอใจและรักในการพัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผล สนับสนุนให้การวัดผลสะท้อนทุกด้านของอิทธิบาท 4 และจัดคำแนะนำพร้อมฝึกอบรมครูเพื่อสร้างเครื่องมือวัดผลที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2.4 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรให้ครูมีการสร้างและเผยแพร่ นวัตกรรมการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์ พร้อมส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้สื่อและเทคโนโลยีในการศึกษาค้นคว้าและฝึกทักษะอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีความพึงพอใจและรักในการส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ทำให้กระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ (ฉันทะ) พากเพียร (วิริยะ) เอาใจใส่ (จิตตะ) และสามารถคิดวิเคราะห์ (วิมังสา) ผ่านการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างครบด้าน

2.5 ด้านการนิเทศการศึกษา ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรมีความพึงพอใจและรักในการจัดนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารมีความพึงพอใจและรักในการจัดนิเทศภายในสถานศึกษา สนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนของครูอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดทำแผนการ

นิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การนิเทศช่วยให้ครูพัฒนาศักยภาพการสอน ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนมีความสนใจ (ฉันทะ) ความพากเพียร (วิริยะ) ความเอาใจใส่ (จิตตะ) และสามารถคิดวิเคราะห์ (วิมังสา) ทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพและสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 อย่างครบถ้วน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมาคือด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอภิปรายได้ว่า การบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานในทุกมิติของงานวิชาการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้ เนื่องจากบริบทของการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีความมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและทักษะในศตวรรษที่ 21 จึงส่งผลให้ผู้บริหารต้องขับเคลื่อนงานวิชาการอย่างเข้มข้นและมีประสิทธิภาพ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจคือ ด้านการนิเทศศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับกระบวนการกำกับ ติดตาม และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างใกล้ชิด ซึ่งการนิเทศถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพครูและส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรง การที่ผู้บริหารให้ความสำคัญในด้านนี้สูง อาจสะท้อนถึงการบริหารเชิงคุณภาพที่เน้นการพัฒนาการเรียนการสอนในระดับปฏิบัติจริงมากกว่าการกำหนดนโยบายเพียงอย่างเดียว ในขณะเดียวกัน แม้ว่าด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น แต่ยังคงอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า งานหลักสูตรยังคงเป็นภารกิจที่ได้รับการดำเนินการอย่างดี เพียงแต่ลักษณะของงานหลักสูตรเป็นงานเชิงระบบที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์ บริบท ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ตลอดจนความร่วมมือของครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงอาจทำให้ระดับการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามต่ำกว่างานที่เห็นผลเชิงรูปธรรมชัดเจน เช่น การนิเทศหรือการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leader) ที่ต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร การวางแผน การกำกับติดตาม และการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารการศึกษาที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การ (สุนทร สายคำ และพระอธิการบุญช่วย โชติวิโส, 2560)

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ใจ พุฒจิตร์รัส (2562) ที่ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนและพบว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานวิชาการในระดับสูง รวมทั้งสอดคล้องกับงานของ สุรัชย์ พรหมปากดี (2565) ที่พบว่าปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการบริหารโรงเรียน และยังสอดคล้องกับงานของ มะนาพี อินนุญ (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารงานของสถานศึกษา ในเชิงพุทธบูรณาการ ผลการวิจัยยังสะท้อนว่าการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน กล่าวคือ การที่ผู้บริหารมีความพอใจในงาน (ฉันทะ) มีความเพียร (วิริยะ) มีความเอาใจใส่ (จิตตะ) และมีการไตร่ตรองวิเคราะห์ (วิมังสา) ย่อมส่งผลให้การบริหารงานวิชาการดำเนินไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิผล (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543; ว.วชิรเมธี, 2551)

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาระบบการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และการนิเทศการศึกษา โดยผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและ

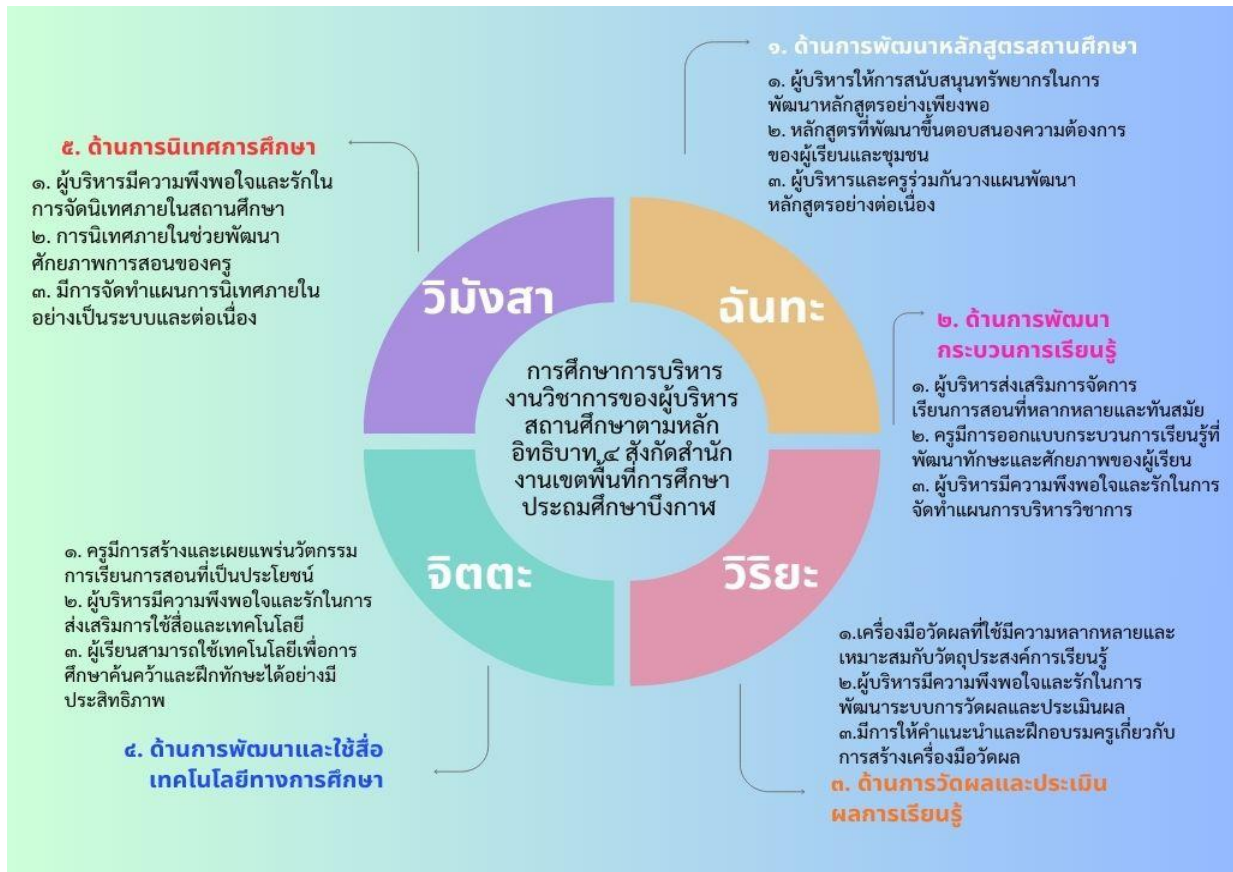
ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ในทุกกระบวนการของการจัดการศึกษา ผลการวิจัยในประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพมีได้อาศัยเพียงหลักการบริหารเชิงเทคนิคหรือเชิงระบบเท่านั้น แต่จำเป็นต้องอาศัย “หลักธรรม” เป็นฐานในการขับเคลื่อนการทำงาน โดยหลักอิทธิบาท 4 ทำหน้าที่เป็นกลไกภายในที่ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจ ความมุ่งมั่น ความใส่ใจ และการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของการบริหารงานวิชาการโดยรวม โดยในด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารควรสนับสนุนทรัพยากรและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงหลักฉันทะและวิมังสา ในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับหลักวิริยะและจิตตะ ในขณะที่ด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อประเมินผู้เรียนอย่างรอบด้าน และนำผลไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ส่วนด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูสร้างนวัตกรรมและใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความน่าสนใจของการเรียนการสอน และในด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรดำเนินการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพครูและการจัดการเรียนการสอน จะเห็นได้ว่า แนวทางดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการบูรณาการระหว่าง “ศาสตร์การบริหาร” กับ “ศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา” อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ช่วยยกระดับการบริหารงานวิชาการให้มีทั้งประสิทธิภาพและคุณธรรมควบคู่กัน

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูวินัยธรวรวิทย์ เตชธมโม (2565) ที่เสนอว่าการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาสามารถเสริมสร้างคุณภาพการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับงานของ กิตติพงษ์ ลาภชาติ (2565) และ พิมพ์ชนก หทัยกุล (2565) ที่มุ่งพัฒนาแนวทางหรือรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2543) และ ว.วรเมธี (2551) ที่อธิบายว่า อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จของการทำงาน โดยสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานในองค์กร ซึ่งในบริบทของการบริหารการศึกษา หลักธรรมดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สะท้อนถึงความเข้มแข็งของการบริหารงานวิชาการในภาพรวม ขณะเดียวกัน แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ที่ผู้วิจัยเสนอ ถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่มีคุณค่า เนื่องจากเป็นการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับกระบวนการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ ทำให้การบริหารมีทั้งประสิทธิภาพเชิงระบบและพลังขับเคลื่อนเชิงคุณธรรมภายใน องค์ความรู้ดังกล่าวจึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในบริบทอื่น ๆ ได้ และเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ได้แนวคิดดังแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย เรื่อง การศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนทรัพยากรในการพัฒนาหลักสูตรอย่างเพียงพอ เช่น ผู้บริหารและครูมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนทรัพยากร พัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการผู้เรียนและชุมชน และร่วมกันวางแผนพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การศึกษาเกิดประโยชน์สูงสุดและมีคุณภาพ

2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัย เพื่อผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัย โดยสร้างแรงจูงใจ สนับสนุนความสนใจของครูและนักเรียน ใส่ใจความแตกต่างของผู้เรียน และส่งเสริมการประเมินผลเพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอน ครูออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะและศักยภาพของผู้เรียน ใช้กิจกรรมและสื่อที่กระตุ้นความสนใจ ส่งเสริมการประเมินผลตนเอง และมุ่งให้ผู้เรียนสนใจ พากเพียร ใส่ใจ และวิเคราะห์ตามหลักอิทธิบาท 4 พร้อมจัดอบรมและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติ

3. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรมีเครื่องมือวัดผลที่ใช้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อผู้บริหารควรจัดให้มีเครื่องมือวัดผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุมทุกด้านของการเรียนรู้ พร้อมประเมินพัฒนาการผู้เรียนตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ความสนใจ (ฉันทะ) ความพากเพียร (วิริยะ) ความเอาใจใส่ (จิต

ตะ) และความสามารถในการวิเคราะห์ (วิมังสา) โดยใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารมีความพึงพอใจและรักในการพัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผล สนับสนุนให้การวัดผลสะท้อนทุกด้านของอิทธิบาท 4 และจัดคำแนะนำพร้อมฝึกอบรมครูเพื่อสร้างเครื่องมือวัดผลที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

4. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรให้ครูมีการสร้างและเผยแพร่ นวัตกรรมการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์ พร้อมส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้สื่อและเทคโนโลยีในการศึกษาค้นคว้าและฝึกทักษะอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีความพึงพอใจและรักในการส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ทำให้กระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ (ฉันทะ) พากเพียร (วิริยะ) เอาใจใส่ (จิตตะ) และสามารถคิดวิเคราะห์ (วิมังสา) ผ่านการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างครบถ้วน

5. ด้านการนิเทศการศึกษา ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรมีความพึงพอใจและรักในการจัดนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารมีความพึงพอใจและรักในการจัดนิเทศภายในสถานศึกษา สนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนของครูอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดทำแผนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การนิเทศช่วยให้ครูพัฒนาศักยภาพการสอน ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนมีความสนใจ (ฉันทะ) ความพากเพียร (วิริยะ) ความเอาใจใส่ (จิตตะ) และสามารถคิดวิเคราะห์ (วิมังสา) ทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพและสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 อย่างครบถ้วน

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัย เรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง
2. ครูและผู้บริหารควรนำผลวิจัยไปใช้ในการสร้างและประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมีความสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ผลวิจัยเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาทักษะและศักยภาพครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมผู้บริหารและครูในเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเพิ่มความเป็นตัวแทนและความทั่วไปของผลการวิจัย
2. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมผู้เรียน เพื่อสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่แม่นยำยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ ลาญาติ. (2565). *แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญมี แท่นแก้ว และคณะ. (2538). *พุทธศาสนปรัชญา*. กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮาส์.

- พระครูวินัยธรวรวิทย์ เตชธมฺโม. (2565). รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักสัปปริยธรรม 7 ของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). ธรรมะกับการทำงาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.
- พิมพ์ใจ พุฒจิตฺตฺส. (2562). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี, 2562.
- พิมพ์ชนก หทัยกุล. (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริตสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภควัต โอวาท. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้วิถีดุลยภาพสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มะนาฟี อินบุญ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ว.วชิรเมธี. (2551). คนสำราญ งานสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- สุนทร สายคำ และพระอธิการบุญช่วย โชติวิโส. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหารในมุมมองของผู้ใต้บังคับบัญชา. วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม, 4(2), 24.
- สุรัชย์ พรหมปากดี. (2565). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.